

**Műemléki elvek a közterek szabadterépitészeti megújításánál –
a budapesti Szent István Kórház előtti tér példáján keresztül**

Haleczky Levente Béla

Tájépítésmérnöki mesterképzési szak, nappali tagozat

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet,
Kertművészeti és Kertépítészeti Tanszék

Belső konzulens: Dr. Fekete Albert, intézetigazgató, egyetemi tanár, MATE, Budai Campus,
Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet, Kertművészeti és Kertépítészeti
Tanszék

A diplomadolgozat a Budapest IX. kerületében található Nagyvárad tér történetét és
szabadterépitészeti megújítását dolgozza fel.

Áttekintésre kerültek a történeti térmegújítás általános szakmai irányelvei, valamint azok
gyakorlatban megvalósuló alkalmazástendenciái, nemzetközi és hazai példák vizsgálatán
keresztül. A dolgozat a nemzetközi irányelveket az ICOMOS által elfogadott karták alapján,
míg a tervezői viselkedéstendenciákat Dr. Balogh Péter István tájépítész professzor által
meghatározott, „megújítás az eredetihez hasonló kialakítással” típusú tervezői attitűd alapján
ismerteti.

A történeti kutatás részletesen bemutatja a tér fejlődéstörténetét, a városrész 19. századi
kiépülésétől egészen napjainkig. Ismertetésre kerültek az egyes korszakok alkotói,
tér szerkezeti, funkcionális, közlekedési és növényalkalmazási koncepciói, kiemelt figyelmet
fordítva a karaktert és hangulatot meghatározó elemek bemutatására. A tér történetében – annak
parkosítása óta – négy jelentős korszak határozható meg, ezek az Ilseman Keresztély, Ráde
Károly, II. világháború utáni és Baraczka Katalin féle kialakítások.

Részletesen elemzésre került a tervezési helyszín jelenlegi állapota, az elhelyezkedés,
tulajdonviszonyok, vonatkozó jogszabályok, közlekedési kapcsolatok, térfalak, térszerkezet,
közlekedési rendszer, anyaghasználat és növényállomány ismertetésével.

A szakmai irányelveknek és saját tervezői hitvallásomnak megfelelően kidolgozásra került egy szabadtérépítészeti koncepcióterv, amely a kutatás során feltárt karakterelemeket integrálja egységes koncepcióba a jelen kor hozzáadott funkcióival és értékeivel.

Így a Nagyvárad tér megújítási koncepciója átörökíti a három korszakon átívelően meghatározó fehér akácfa- (*Robinia pseudoacacia*) és tövises lepényfa- (*Gleditsia triacanthos*) fasorokat, valamint megidézi a villamos közlekedést; a két korszakban meghatározó központi rabatte ágyást és tengelyes utat, valamint a téren álló keresztet; és az egy korszakban meghatározó óraoszlopot, BKV váró pavilont, irányító központot, csobogót és hullámpadsort. A koncepcióban megjelennek a vizsgálat során feltárt intézményi-oktatási környezet igényeinek megfelelően kialakított új funkciók: játszóhely, gyógynövényes kert, társasági és kiállítótér.

Az átfogó tervekben kidolgozásra került a teljes terület engedélyezési terv szintű dokumentációja, míg a meghatározott – kórház előtti terület és központi virágágyás – részterületre kiviteli részletezettségű tervdokumentumok készültek. A kijelölt kórház előtti és központi virágágyás részterület megválasztásánál kiemelkedő szempont volt, hogy értékes történeti karakterelemeket vonulasson fel, és a terület bármely későbbi megújítási tervbe integrálható legyen.

A dolgozat felhívja a szakma figyelmét a történeti értékeken alapuló tervezés fontosságára, kiemelt figyelmet fordítva arra, hogy a karaktert meghatározó elemek megőrzése, átörökítése által biztosítsuk a kulturális gyökereinkhez való generációkon és korszakokon átívelő kapcsolódást.

Mindez egy olyan tér példáján került bemutatásra, amely első látásra nem rendelkezik komoly kerttörténeti örökséggel, ám a kutatás-elemzés mégis alkalmat biztosít a jelennek a múlttal való kapcsolatteremtésre.